

Informiranje in varstvo potrošnikov vezano na živila - zakonodaja

Mag. Mira Kos Skubic

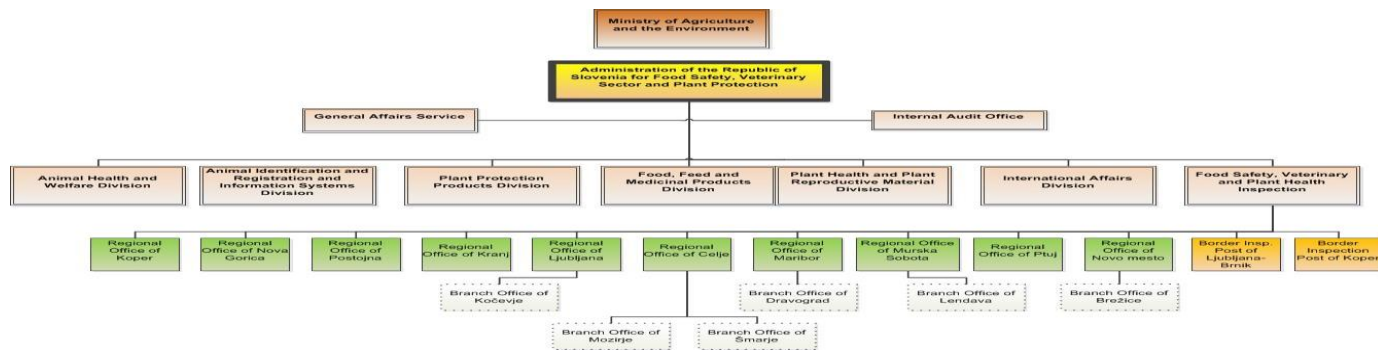
Teme predstavitve

- **Pristojnosti različnih ministrstev na področju živil in prehrane**
- **Zakon o hrani - Uredba EC 178/2002 in Uredba o uradnem nadzoru EU 2017/625 (prej 882/2004)**
- **Uredba EU o informiranju potrošnikov 1169/2011**
- **Uredba EU o zdravstvenih in prehranskih trditvah 1924/2996**
- **Obvezno in prostovoljno označevanje**
- **Možni načini dodatnega označevanja energijskih vrednosti in količin hranil**
- **Zaključki**

Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

□ Ustanovljena 1.1.2013

- upravne in strokovne naloge (DG SANTE)
- naloge uradnega nadzora na področju varnosti, kakovosti in označevanja kmetijskih pridelkov in živil, vključno z gensko spremenjenimi živali
- Povezava <http://www.uvhvvr.gov.si/si>

Sodelujoča ministrstva

- MKGP izvaja upravne naloge povezane s področjem dela DG AGRI (vključujoč aktivnosti povezane s področjem samooskrbe in promocije lokalne hrane in shem kakovosti)
- Povezava http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/
- MZ - prehranska dopolnila, živila za posebne prehranske namene in snovi v stiku z živali, uradni nadzor nad temi področji pa izvaja Zdravstveni inšpektorat
Nosilec Resolucije o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015-2025 (vključuje ukrep omogočiti potrošnikom lažjo izbiro zdravju koristnih živil)
- Povezava <http://www.mz.gov.si/>
- MGRT – splošno varstvo potrošnikov, nadzor izvaja tržni inšpektorat
- Povezava <http://www.mgrt.gov.si/>

Uredba (EC) 178/2002

- Zasleduje enega ali več splošnih ciljev visoke ravni varovanja življenja in zdravja ljudi ter varstva interesov potrošnika;
- Zagotavlja prost pretok blaga in notranji trg;
- Določa odgovornost NŽD in držav članic za izpolnjevanje predpisanih zahtev za živila in krmo;
- Predpisuje sledljivost (od vil do vilic, od hleva do mize);
- Vzpostavlja Evropsko agencijo za varno hrano (EFSA) in sistem hitrega obveščanja (RASFF).

Člen 8 of 178/2002- varstvo interesov potrošnikov

Cilj živilske zakonodaje je varstvo interesov potrošnikov in zagotoviti potrošnikom možnost za obveščeno izbire živil, ki jih uživajo ter preprečiti:

- (a) goljufive ali zavajajoče postopke;
- (b) ponarejanje živil;
- (c) vse druge postopke, ki potrošnika lahko zavajajo.

Končni potrošnik, njegova pričakovanja in informiranje

„Končni potrošnik“ je zadnji porabnik živila, ki živila ne bo uporabil v okviru živilske dejavnosti (Uredba EU 178/2002);

„Potrošnik“ pomeni vsako fizično osebo, ki v s to direktivo zajetih poslovnih praksah deluje za namene izven svoje trgovske, poslovne, obrtne dejavnosti ali svobodne poklicne dejavnosti (Direktiva 2005/29/ES - o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu).

Pričakuje varna in kakovostna živila, ki so sveža, zdrava, lepega videza, hranljiva in okusna po sprejemljivih

cenah. Po drugi strani potrošniki nimajo zadosti

strokovnih znanj in lahko napačno zaupajo

oglaševanju, informacijam na označbah,

ki so zavajajoče.

Uredba EU 1169/2011 in nacionalna zakonodaja

Pred EU Uredbo 1169/2011: področje urejeno z direktivami, ki so bile prenesene v nacionalni pravni red;

zdaj: Uredba 1169/2011 velja neposredno, države predpišejo pristojne organe in kazni:

- poglavje VI - določa možnosti nacionalnih predpisov;
- poglavje IV - velikost črk, prodaja na daljavo, obvezno označevanje hranilnih vrednosti, način označevanja alergenov, dodatne možnosti navajanja energijskih vrednosti in hranil;
- poglavje V - prostovoljno navajanje informacij o živilih označevanja.
- Uredba o izvajanju uredbe (EU) o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom (Uradni list RS, št. [6/2014](#)) in Zakon o kmetijstvu obsega: (Uradni list RS, št. 45/08 z dne 9. 5. 2008), Uradni list RS, št. 57/12 z dne 27. 7. 2012), (Uradni list RS, št. 90/12 z dne 30. 11. 2012), (Uradni list RS, št. 26/14 z dne 14. 4. 2014), (Uradni list RS, št. 32/15 z dne 8. 5. 2015), (Uradni list RS, št. 27/17 z dne 2. 6. 2017), (Uradni list RS, št. 22/18 z dne 4. 4. 2018).

Uredba EU 1924/2006

"Trditev" pomeni vsako sporočilo ali predstavitev, ki ni obvezna v okviru zakonodaje Skupnosti ali nacionalne zakonodaje, vključno s **slikovno predstavitvijo, grafično predstavitvijo ali predstavitvijo s simboli v kakršnikoli obliki**, s katero se navaja, domneva ali namiguje, da ima živilo posebne lastnosti.

"Prehranska trditev" pomeni vsako trditev, ki navaja, domneva ali namiguje, da ima živilo posebno ugodne prehranske lastnosti zaradi energije (kalorične vrednosti) in/ali hranil ali drugih snovi. Skladno z Uredbo (ES) št. 1924/2006 so dovoljene samo prehranske trditve, ki so navedene v Prilogi te uredbe in so v skladu s pogoji, določenimi v tej uredbi.

"Zdravstvena trditev" pa pomeni vsako trditev, ki navaja, domneva ali namiguje, da obstaja povezava med kategorijo živil, živilom ali eno od njegovih sestavin na eni strani in zdravjem na drugi strani (npr. pomaga pri prebavi). Evropska komisija je 16. maja 2012 sprejela Uredbo (EU) št. 432/2012 o seznamu dovoljenih zdravstvenih trditev na živilih, razen trditev, ki se nanašajo na zmanjševanje tveganja za nastanek bolezni ter na razvoj in zdravje otrok.

Splošno pravilo glede prostovoljnih navedb na označbah

Člen 36 določa, da morajo vse navedbe, tudi prostovoljne biti take da:
ne zavajajo potrošnika, kot je določeno v členu 7; (b) niso dvoumne ali nejasne za potrošnika; in (c) po potrebi temeljijo na ustreznih znanstvenih podatkih.

Člen 37. določa, da se prostovoljno navedene informacije navedejo tako, da ne zavzemajo prostora, namenjenega obveznim informacijam.

Prostovoljno navajanje na živilih glede na vrste označb in veljavne predpise

- Prostovoljni načini, ki so predpisani, kot so na primer Evropska Uredba EU 1924/2006 o zdravstvenih in prehranskih trditvah, Evropske sheme Uredba EU 1151/2012 (ZOP, ZGO, ZTP) in Uredba EU 2018/848, ki nadomešča s 1.1.2021 Uredbo EU št. 834/2007 (Ekološki EKO) ter nacionalne sheme kakovosti (višja kakovost, izbrana kakovost);
- Prostovoljni načini v obliki privatnih certifikacijskih shem (npr. brez GSO IKC, Globalgap, IFS);
- Prostovoljno navajanje NŽD na označbah, ki je v skladu s predpisi in ni zavajajoče (na primer: lahko vsebuje sledi oreškov, brez laktoze).

Možne dodatne navedbe energijskih vrednosti in količine hranil (člen 35.)

So lahko podani v drugih oblikah navedbe in/ali prikazani z uporabo ne zgolj besed in števil, temveč tudi grafičnih oblik ali simbolov, če so izpolnjene naslednje zahteve:

- (a) temeljijo na natančnih in znanstveno dokazanih potrošniških raziskavah in ne zavajajo potrošnika, kot je določeno v členu 7;
- (b) njihov razvoj je izid obsežnih posvetovanj z vsemi interesnimi skupinami;
- (c) njihov cilj je potrošniku olajšati razumevanje deleža ali pomembnosti živila v smislu vsebnosti energije in hranil v prehrani;
- (d) obstajajo znanstveni dokazi o razumevanju takšne oblike navedbe ali prikaza pri povprečnem potrošniku;
- (f) so objektivni in nediskriminatorni do uvoznikov; ter
- (g) njihova uporaba ne ovira prostega pretoka blaga.

Možne dodatne navedbe energijskih vrednosti in količine hranil (člen 35.)

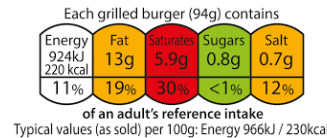
- Države članice lahko nosilcem živilske dejavnosti priporočijo uporabo ene ali več dodatnih oblik navajanja ali prikaza označbe hranilne vrednosti, če te po njihovem mnenju najbolje izpolnjujejo zahteve iz točk (a) do (g) odstavka 1.
- Države članice Komisiji sporočijo podrobnosti takšnih dodatnih oblik navajanja ali prikaza.
- Države članice zagotovijo ustrezno spremljanje dodatnih oblik navajanja ali prikaza označbe hranilne vrednosti živil, danih v promet na njihovem ozemlju s takšnimi informacijami zahtevajo da pristojne organe uradno obvestijo o uporabi dodatne oblike navajanja ali prikaza in jim zagotovijo ustrezna potrdila glede izpolnjevanja bistvenih zahtev iz točk (a) do (g) odstavka 1. V teh primerih se lahko zahteva prenehanje uporabe dodatnih oblik navajanja ali prikaza označbe hranilne vrednosti.
- Komisija olajša in organizira izmenjavo informacij med njo, državami članicami in zainteresiranimi stranmi o zadevah, povezanih z uporabo kakršnih koli dodatnih oblik navajanja ali prikaza označbe hranilne vrednosti.

Razprava Komisije glede nadaljnega razvoja FOP shem v povezavi 5. točke člen 35 Uredbe EU št. 1169/2011

- Razprava za pripravo poročilo o uporabi dodatnih oblik navajanja in prikaza označbe hranilne vrednosti, njihovem vplivu na notranji trg in priporočljivosti nadaljnega usklajevanja teh oblik navajanja in prikaza
- Temeljiti morajo na znanstvenih potrošniških raziskavah, ki temeljijo na znanstveni metodologiji, ki jo izvedejo neodvisni znanstveniki.
- Raziskave vključujejo razumevanje predlaganih shem pri potrošnikih ter morebitni učinek napačnega razumevanja oziroma zavajanja.
- Pri razvoju morajo sodelovati vse zainteresirane skupine (oblasti, potrošniške organizacije, organizacije, ki zastopajo interese javnega zdravja, proizvajalci, trgovci, znanstveniki).
- V razpravi ali nacionalne, ki ne smejo biti diskriminatorne do uvoženih živil, ali harmonizirane evropske (obvezne ali prostovoljne).

Primeri dodatnih označb energijskih vrednosti in količin hranil v obliki simbolov

- Model semaforja, VB, ki s pomočjo barv potrošnika informira o hranilnih vrednostih živil, živila namenjena otrokom. (v Koreji tak model za

- Model, ki opozarja na živila, ki vsebujejo visoke vrednosti soli, nasičenih maščob ali sladkorja (v Izraelu in Čilu, Na Finskem le za vsebnost soli)

- Model Keyhole (Švedska, Danska, Norveška, Islandija, Litva, ki omogoča potrošnikom prepoznavo živil z najbolj ugodno hranilno sestavo znotraj kategorije živil

- Zdravstveni simbol (srce) na Finskem

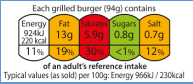

- Simbol, ki daje podatke o tem kako na zdravje vpliva živilo (za reguliranje zdravstvenih in prehranskih trditev)- Avstralija in Nova Zelandija

- Nutri Score v Franciji in Belgiji da potrošnik na osnovi črke in barve prepozna „povprečno prehransko kakovost živila“

Primeri dodatnih označb energijskih vrednosti in količin hranil v obliki simbolov

Information conveyed	Nutrient-specific Interpretation of mandatory nutritional information with a colour scheme label	Warning labels Warning on nutrients (sugar, fat, salt or calorie contents that are present in levels that are assessed as non-healthy	Rewarding health labels Signalling of products that are assessed as meeting certain healthiness criteria .	Summary labels Rating based on evaluation of how healthy a product is.
Examples	-Traffic light system in the UK - Traffic light system for children food products in Korea Each grilled burger (94g) contains: Energy 924kJ / 220kcal Fat 13g / 11% Sugar 5.9g / 12% Salt 0.8g / <1% Typical values (as sold) per 100g: Energy 966kJ / 230kcal	-High in salt label in Finland -High in sodium, high in sugar, high in saturated fat labels to be implemented in Israel and already implemented in Chile	-Keyhole label in place in Sweden, Denmark, Norway, Iceland and Lithuania -Heart label in Finland	-Health Star rating system in Australia and New Zealand -Nutri-Score in France and Belgium
Rational for implementation	To improve the nutritional quality of consumers diets. The choice of colour (red, amber and green) indicates if serving has high, medium or low amount of fat, saturated fat, sugars and salt	To signal to consumers products that are not meeting certain criteria in terms of nutritional content and to stimulate reformulation by the industry	To have an uniform logo that signals to consumers “healthy” products, to avoid a multiplicity of health claims, to encourage the industry to innovate and reformulate	To provide convenient and easily understandable nutrition information in order to help consumers make healthier food choices and to encourage reformulation
Implement. Options	Voluntary with guidance provided to private sectors stakeholders.	Mandatory defined by public entities	Voluntary with guidance provided to private sectors stakeholders	Voluntary with guidance provided to private sectors stakeholders

Razmišljanja za razvoj in uporabo dodatnih navedb povezanih z varovanjem zdravja potrošnikov v Sloveniji v prihodnje???

Hvala za pozornost

